

Ozmoza.

ganite, kaj je to, kar naša Micka zreže v skledo, posiplje z nečim suhim, pa plava čez nekaj ur v vodi!»

»Kumarice so, ki osoljene izločajo sok.«

»Pogodili ste. In to? Micka zreže, vrže v kozico, posiplje z belim prahom, doda še nekaj lažjega od vode in ko se nekaj časa greje nad ognjem, se pojavi voda!«

»To je meso, ki ga tako pripravlja za omako.«

»Res je! Kaj zahajate tudi vi v kuhinjo k naši kuharici?«

»O ne! To vem še iz tistih časov, ko sem bil tolikšen, kot si ti. Takrat sem se sukal večkrat po kuhinji, posebno ko je mati pripravljala kaj dobrega. Pazil sem na vsako okusno drobtinico, na vsak košček sira ali slanice, da je šel rajši v moj želodec nego na tla. Pridno sem pomagal tudi pri mešanju, seve, da sem laže pokušal. Tako sem se tam seznanil z različnimi pojavi.«

»Ali je res, kar pravi Micka, da je sol tisto, ki iztiskava vodo iz kumaric in mesa?«

»Je. Lahko se sam prepričaš. Če mi prineseš kos črevesa, ti pokažem.« Takoj se je odpravil, ko me je prosil, naj ga počakam.

Nisem bil dolgo sam. Prinesel je črevo, ki ga je napihaval, da se je zvijalo liki kača.

»Ali bo zadosti?« se mi je nasmejal.

Odrezal sem dva koščka.

»Napraviti hočem dve klobasici. Eno napolnim s čisto vodo, drugo pa z raztopino cukra. Glej, kako tesno vežem konce, da ne more niti kapljica ven. Voden, ki je hudo napeta, položim v sladkorno raztopino, cukreno gubasto pa v čisto vodo. Seveda učinka ne bomo še opazili, ker iztiskavanje se vrši počasi. Trajalo bo dolgo, preden bomo kaj zaznali.«

Mislil sem, da pojde za nekaj ur na brcališče, a je ostal. V zabavo je pobiral sladkorna zrnca.

»Gospod, ali ni naš jezik tudi kakor kumara ali govedina? Ko usujem nanj sladkorja, se mi napravijo takoj sline.«

»Prav praviš! Pa ne le naš jezik, celo telo se tako obnaša. Vtakni eno roko tu v slano vodo, drugo pa v deževnico, ki jo imam v drugi skledici. Opazil boš še najhitreje učinek.«

Bil je vztrajen. Več nego dvajset minut je držal roki, kakor sem mu bil naročil. Ko ju je potegnil ven in posušil, je bila ena roka nabrekla, druga pa nagubana.

»Kaj sklepaš iz tega? V deževnici se je roka napila, v osoljeni je pa sok izločila. Ni li tako? Enako se vedejo naša čreva in naš želodec. Pritisk, s katerim vsrkava sol, lahko merimo. V ta namen zvežem en konec črevesa tesno na stekleno cev, drugega pa kakor prej. Klobaso napolnim s cukreno raztopino in jo postavim v čisto vodo. Tekočina stoji zunaj in v cevi enako visoko. Če natanko opazuješ, vidiš, da se voda v steklu prav počasi dviga.«

»Saj je res. Dvignila se je že za en milimeter. Sicer ni hitra, pa le gre.«

Pustil sem ga, da se je sam zabaval. Tedaj pa tedaj mi je javil, za koliko se je voda povzpela. Slavnostno s ploskanjem je naznanil, ko je dosegla višino enega decimetra. Pa njegovo veselje ni trajalo dolgo. Kmalu je opazil, da leze voda nazaj, in sicer precej hitro.

»Kaj je to?«

»V črevesu je nastala kaka luknjica zaradi rastočega pritiska. Bilo je že ranjeno na tistem mestu!«

»Mislite, da bi voda šla sicer više?«

»Bi, bi. Le ponovi ta poizkus doma, pa boš videl. Sedaj si oglejva še vložene klobasice. Se že pozna. Prej napeto črevo je ohlapelo, drugo pa je nabreknilo. Ali si sedaj prepričan, da je trdila vaša Micka prav? Pa ne misli, da velja to samo za kuhinjsko sol ali za cukar, temveč za celo vrsto drugih snovi.«

Usula se je ploha vprašanj, a nisem več utegnil. Obljubil sem mu, da mu pojasnim vse, pa le po malem. Vzel je stekleno cev, ki sem mu jo podaril, in ostanek črevesa, nato se je napotil k svoji Micki.

SLAVKO NEŠIČ:

Nekaj o pajkih.

ej, pajek! Brrrrrrrr!...« Kako ste se ga že večkrat ustrašili, kajne. Kar nenadoma prileze od nekod, ta nebodigatreba. Vi pa kar poskočite pred njim, frk, in zona vas oblije. Toda ves ta vaš strah je prazen, to vam moram takoj povedati, in pajek ga kar res ne zasluži. Zakaj ta živalca je ena izmed najbolj čistih pa neškodljivih in ima izredno močno izražen čut in sluh.

Ni basen, če pripovedujejo, da je prav lahko izvabiti pajka z godbo iz njegovega skrivališča. Veliki italijanski goslač Paganini, ki je živel v preteklem stoletju, si je vedno, kadar je sviral pred množico poslušalcev, dal pajka na svojo ramo, ker mu je baje, kakor je bil sam trdno prepričan, donášal srečo in uspehe.

O Beethovnu, velikem glasbeniku, pripovedujejo, da je sviral v svoji mladosti jako rad gosli, pa samo takrat, če je bil popolnoma sam v svoji sobi. Ko je stopila nekoč njegova mati v sobo, je opazila, kako se je spustil pajek s stropa in je plaval na svoji pajčevini baš nad svirajočim sinom. Mamica se je seveda jako prestrašila in je ujela živalco. Mladi Beethoven pa, ki je bil zelo občutljiv, je prekinil igranje in je zagnal gosli po tleh, da so se zdrobile v tisoč koscev. Sam je pozneje priznal, da ni nikoli več prijel v svojem življenju za gosli; ta pajek je bil namreč dolgo časa edini njegov poslušalec.

Iz teh dveh dogodbic sklepamo, da postane pajek prav lahko prav domač. Jetniki so spisali in pripovedovali že večkrat dolge zgodbe o pajkih, ki so jim krajšali čas v ječah in jim lajšali gorje ugrabljene svobode. Mnogo teh nesrečnikov, ki so prebili skoraj polovico svojega življenja med štirimi stenami, pripoveduje, da so pajke, svoje tovariše, krmili kar iz roke. — Quatremère Disjouvai, načelnik batavanske